

27 October 2015

Our ref. 2015:1764

ECPRD Request no. 2959

RELOCATION OF GOVERNMENTAL WORKPLACES

- 1. How many governmental jobs or public workplaces have been relocated from the capital region to other regions in your country during the last 15 years and what is the percentage of employees that chose to relocate with the jobs?*
- 2. Do you have information about the costs per job per institution and what expenses that are included in these costs?*
- 3. Did the employees maintain their salary at the same level after the relocation and did they get a financial compensation or incentive to relocate?*
- 4. Do you have any information about the consequences for the efficiency of the institutions and on how large an extent this was calculated into the relocation of jobs?*
- 5. Access to nature is the number one priority when Danes relocate from larger cities to the country side. Do you have any information regarding the relocation of your national employees e.g. if they chose to commute, buy new housing in the area the jobs was relocated to, or if they chose to buy housing in a third place in the country side?*

Denna rapport skrivs på svenska efter överenskommelse med frågeställaren.
Frågorna besvaras ej i punktform.

Bakgrund

De centrala statliga myndigheter med verksamheter som omfattar hela landet har av tradition varit belägna i Stockholm. Först på 1940-talet flyttades en myndighet från Stockholm ut i landet när den nybildade Fiskeristyrelsen flyttade till Göteborg. Under 1970-talet omlokaliserades en rad myndigheter från Stockholm till olika delar av landet. Omflyttningarna var ett led i den första Lokaliseringsutredningens arbete, där syftet var att utveckla ett antal "växtkraftiga stadsregioner till attraktiva alternativ till storstäderna".¹ Samtidigt

¹ Statskontoret 1989:8A.

Erik Huldt
Tel: +46 8 786 60 86 • E-mail: erik.huldt@riksdagen.se
Visit: Jakobsgatan 6

gjorde 70-talets strukturkriser att omlokaliseringen av statliga verk också blev ett sätt att kompensera vissa orter för ett bortfall av arbetsplatser.²

Efter 1970-talets omlokaliseringssvåg har myndigheter omlokaliserats i omgångar som ett medel för regional utveckling. På senare år har det framför allt skett i samband med att Försvarsmakten lagt ned eller flyttat förband från en ort. Omlokaliseringar av statliga myndigheter och arbetstillfällen har förväntats bidra bl.a. till att orterna ska kunna behålla sitt skatteunderlag och till att bredda den lokala arbetsmarknaden.

Omlokalisering av myndigheter från Stockholm under 2000-talet

Den senaste omlokaliseringen av statliga myndigheter beslutades i samband med 2004 års försvarsproposition ”Vårt framtida försvar”³. Propositionen innebar att ett flertal regioner skulle drabbas av nedläggningar eller omlokalisering av militär verksamhet. I propositionen aviserades därför ett antal åtgärder för att kompensera de fyra regioner som mest berördes av försvarsomställningen: Östersund, Karlstad/Kristinehamn, Arvidsjaur och Gotland. Åtgärderna innefattade skilda satsningar och nya ekonomiska resurser till regionerna. Propositionen aviserade även en betydande ny- och omlokalisering av statliga myndigheter till dessa regioner.

I december 2004 beslutade riksdagen att godkänna det förslag till omställning av Försvarsmaktens verksamhet som innebar att cirka 2 500 arbetstillfällen inom Försvarsmakten skulle tas bort. Men redan i september 2004 tillsatte regeringen en ny statlig Lokaliseringsutredning⁴ med uppdrag att ge förslag på lämpliga lokaliseringar av statlig verksamhet till regionerna.

De statliga arbetstillfällen som försvann i regionerna skulle ersättas med nya genom att myndigheter och därmed arbetstillfällen flyttades från Stockholm. Under åren 2005–2008 totalt skulle 2 700 statliga arbetstillfällen flyttas från Stockholm med anledning av försvarsomställningen. I tabell 1 nedan sammanfattas besluten om omlokalisering för hela eller delar av ett flertal myndigheter som de redovisas i budgetpropositionen för 2006.⁵

Tabell 1: Beslut om flytt av myndigheter för att kompensera nedläggningar inom försvarsmakten.

Myndighet	Region	Antal årsarbets- tillfällen (ca)	Flyttår	Omfattning
Almi Företagspartner AB	Östersund	-	2005	Del
Arbetslivsinstitutet ⁶	Östersund och Gotland	45	2005	Del

² SOU 2000:87

³ Prop. 2004/05:5.

⁴ Lokaliseringsutredningen tillsattes i samband med försvarsbeslutet 2004 och skulle föreslå lämpliga myndigheter för omlokalisering. Regeringsbeslut N2004/7123

⁵ Prop. 2005/06:1, s.38.

⁶ Arbetslivsinstitutet avvecklades 2007

Arbetsmarknadsverket (AMS)	Östersund, Arvidsjaur och Kristinehamn	350		Del
Elsäkerhetsverket	Kristinehamn	24	2008	Del
Försvarets materielverk	Östersund	100	2007	Del
Försäkringskassan	Östersund, Gotland och Arvidsjaur	500	2006	Del
ITPS (Tillväxtanalys)	Östersund	10	2005	Del
Konsumentverket	Karlstad	160	2007	Hela
Kriminalvårdsstyrelsen	Östersund och Arvidsjaur	120	2007 ⁷	Del
Kronofogdemyndigheten/ Skatteverket	Östersund och Gotland	170	2006	Del
Naturvårdsverket	Östersund	60	2007	Del
Nutek (Tillväxtverket)	Östersund	38	2006	Del
Räddningsverket (MSB)	Karlstad/Kristinehamn ⁸	20		Del
SADEV	Karlstad	15	2006	Hela
Statens folkhälsoinstitut	Östersund	150	2007	Hela
Statens institut för kommunikationsanalys ⁹	Östersund	31	2007	Hela
Statens institutionsstyrelse (SiS)	Kristinehamn	130	Oklart	Del
Centrala studiestödsnämnden (CSN)	Gotland	25	2006	Del
Riksantikvarieämbetet	Gotland	140	2008	Del
Riksutställningar	Gotland	70	2007	Hela
SIDA	Gotland	-	2005	Del

Källa: Prop. 2005/06:1 utgiftsområde 19, utredningstjänstens bearbetning.

Merparten av de planerade utlokaliseringarna genomfördes under slutet av 00-talet. Sedan utlokaliseringen har en del av de utlokaliserade myndigheterna avvecklats i samband med sammanslagning och bildande av nya myndigheter. Verksamheten för nya myndigheter som bildas genom sammanslagning och delning av tidigare myndigheter förläggs generellt på de platser där den tidigare myndigheten varit verksam.

Granskning av omlokaliseringen

Riksrevisionen fick i uppdrag att granska omlokaliseringens effekter. Uppdraget begränsades till omlokaliseringen av Konsumentverket och Statens folkhälsoinstitut, de två större myndigheter som i sin helhet flyttades till Karlstad respektive Östersund. Rapporten presenterades 2009.¹⁰

⁷ Delvis ej genomförd.

⁸ Verksamheten i Kristinehamn flyttades till Karlstad i samband med bildandet av MSB 1 januari 2009.

⁹ Statens institut för kommunikationsanalys (SIKA) lades ned den 1 april 2010.

¹⁰ Riksrevisionen (2009)

För dessa två myndigheter innebar omlokaliseringen ett omfattande produktionsbortfall under framför allt en tvåårsperiod som begränsade deras möjlighet att sköta sina uppdrag. Riksrevisionen bedömde att verksamhetsvolymen vid 2009 var tillbaka på motsvarande nivå som före omlokaliseringen. Några av de väsentligaste anledningarna till att verksamheterna påverkades negativt under övergångsperioden var att:¹¹

- Det ställdes krav på egenfinansiering av flyttkostnaderna.
- Medflyttningfrekvensen var extremt låg (1 procent).¹²
- Villkor för arbetsplikt och uppsägningstider var generösa.
- Erfaren personal slutade och tog med sig kompetens och personliga nätverk.
- Den nya personalen saknade erfarenhet av myndigheternas respektive ämnesområden. Behovet av specialkompetenser var stort.
- Kompetensöverföringen har varit problematisk. Det har tagit flera år att bygga upp kompetensen.
- Olika delar av myndigheterna har under perioder varit underbemannade.
- Den personal som fanns på plats behövde arbeta med andra uppgifter än den ordinarie verksamheten.

Kompetensförsörjningen underlättades inte i någon större omfattning av att personal valde att arbetspendla. Trots att relativt generösa villkor gavs för de som ville pendla från Stockholm (31 mil till Karlstad och 56 mil till Östersund) var det tämligen få som valde detta alternativ. Gällande löneutvecklingen för det fåtal som flyttade med i omlokaliseringen redovisas detta inte av Riksrevisionen. För samtliga anställda i myndigheterna var medellönerna högre år 2009 än 2004, samtidigt som utbildningsnivån höjts.

Enligt Riksrevisionen låg omlokaliseringen rätt i tiden i ett avseende. Den starka konjunktur som rådde under hela omlokaliseringsförloppet medverkade med stor sannolikhet till utfallet. Samtidigt menar Riksrevisionen att det finns anledning till kritik:¹³

- Det utreddes aldrig om det funnits andra sätt att kompensera regionerna som varit bättre anpassade till mottagarna och mindre resurskrävande.
- Det kan ifrågasättas om det var rimligt att reducera en myndighets verksamhet under flera års tid.
- Kostnaderna för flytten blev väsentligt högre än beräknat – sammantaget 280 miljoner kronor båda myndigheterna i produktionsbortfall och andra flyttkostnader. Detta motsvarar 1,1 miljon kronor per flyttat arbetstillfälle

¹¹ Ibid

¹² Dvs. de som tidigare arbetat på myndigheterna men som valde att inte följa med flytten.

¹³ Ibid.

i stället för de 0,7 miljoner kronor som Lokaliseringsutredningen räknade med.

Källhänvisning:

Budgetpropositionen för 2006, Prop. 2005/06:1, utgiftsområde 19 Regional utveckling, s.38., se http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Propositioner-och-skrivelser/_GT031d22/?text=true

Prop. 2004/05:5. Vårt framtida försvar, se <http://www.regeringen.se/content/1/c6/03/04/63/2e3342fb.pdf>

Riksrevisionen 2009, *Omlokalisering av myndigheter*, RiR 2009:30, se http://www.riksrevisionen.se/PageFiles/1888/RiR_2009_30.pdf

SOU 2000:87, Regionalpolitiska utredningens slutbetänkande, se <http://www.regeringen.se/rattsdokument/statens-offentliga-utredningar/2000/09/sou-200087/>

Statskontoret 1989:8A *Omlokalisering av statlig verksamhet – utvärdering av utflyttningen på 70-talet*.